

تەنگە تاو بوونى توركىيا لە ئىدلىب

25-02-2020

نووسەرەگان

ناوہندی لیکۆلینەوہی رووداو

کورتە : ئەو شەپەھى كە رۆژى پینجشەممە (۲۰ شوبات/۲۰۲۰) لە شارۆچكەى نیرەب (۸ کیلۆمەتر لە باشورى خۆرھەلاتى ئیدلب) روویدا، ئامازەپەكى روونبوو بۆ تەنگاویى سەربازى توركىيا لە باكوورى رۆژئاواى سووریا. دوای ئەوہى گروپە ئىسلامیە توندپەرەوہگان بەھاوکارى راستەوخۆى توركىيا ھێرشیان بۆ سەر شارۆچكەكە ئەنجامدا، ھێزى ئاسمانى رووسى دەستوہردانى كرد و شكستى بە ھێرشكە ھینا كە كوژراو و بریندارى لیکەوتەوہ. لە ناویشیاندا دوو كوژراو و سێ بریندار لە سوپای توركىيا ھەبوون. ھەرۆھە چەندین ئالیاتى سەربازى توركىيا تیکشكیندران.

به رابی

ئەو شەپەى كە رۇژى پېنجشەممە (۲۰ شوبات/۲۰۲۰) لە شارۆچكەى نیرەب (۸ كیلۆمەتر لە باشورى خۆرھەلاتى ئیدلب) روویدا، ئاماژەىەكى روونبوو بۆ تەنگاوى سەربازى توركيا لە باكوروى رۇژئاواى سووریا. دواى ئەوئى گروپە ئىسلامیە توندپەوهەكان بەھاوكارى راستەوخۆى توركيا ھێرشیان بۆ سەر شارۆچكەكە ئەنجامدا، ھێزى ئاسمانى رووسى دەستووردانى كرد و شكستى بە ھێرشەكە ھینا كە كوژراو و بریندارى لیکەوتەو. لە ناویشیاندا دوو كوژراو و سێ بریندار لە سوپای توركيا ھەبوون. ھەروەھا چەندین ئالیاتی سەربازى توركيا تێكشكێندران. ئەمە نامەىەكى روونى رووسیا بوو بۆ توركيا كە نابێتە تەماشاكەر لەبەرامبەرھەر ھێرشىكى توكيا بۆ سەر سوپای سووریا.

لەماوئى نزیكەى مانگێكدا لەدەستپێكردنى ھێرشەكانى، سوپای سووریا بەھاوكارى رووسیا سێبەشى پارێزگای ئیدلب و تەواوى باشورورۇژئاواى پارێزگای ھەلبى كۆنترۆلكردوو. تەواوى رینگەى نۆدەولەتى M5 لەنیوان ھەلب و دیمەشق، ھەلب و لازقیەش بەشێكن لەو ناوچانەى كە سووریا كۆنترۆلى كردوونەتەو.

توركيا بەردەوامە لە كۆكردنەوئى ھێز لە ناوچەكانى باكوروى رۇژئاواى سووریا (لە پارێزگاکانى ھەلب و ئیدلب) كە بەپێى ھەندىك راپۆرت ۱۵ ھەزار سەربازى توركى بە ھەموو جۆرە چەكێكى قورس و پێشكەوتوو، بەسەر ۳۹ شوپن دابەشبوون. ئەمەش بریارى توركيا دەردەخات بۆ ئەنجامدانى ھێرش بۆ سەر سوپای سووریا. بەلام ئایا ئاسانە بۆ توركيا جەنگى سووریا بكات؟

شەرىكى توركيا جياواز لەوانەى رابردوو

ئەو سێ ئۆپەراسیۆنەى كە پېشتر توركيا لە سووریا ئەنجامیدوان بەناوى جیاجیاو (قەلغانى فورات لەناوچەكانى جەرابلوس و باب، چلە زەیتوون لە ناوچەى عەفرین، كانى ئاشتى لە سەرىكانى و گرېسى) بەھۆى گلۆبى سەوزو تىگەىشتن لەگەل رووسیا و رازیبوونى ئەمرىكا بوو ەیان گلۆبى سەوز و تىگەىشتن لەگەل ئەمرىكا و رازیبوونى رووسیا بوو. بەلام ھەر ئۆپەراسیۆنىكى سەربازى لە پارێزگاکانى ھەلب و ئیدلب نەك تەنھا دژى ئیرادەى رووسیە بەلكو ئەمە رووبەرووبونەوئى راستەوخۆى رووسیە كە نەك تەنھا ئاسمانى ناوچەكەى بەدەستەوئەبە بەلكو راستەوخۆ سەرپەرشتى شەپەكانى سوپای سووریا دەكات. بەدلىاىبەوئى سووریا ئەم ھێرشە فراوانەى لە پارێزگاکانى ئیدلب و ھەلب نەدەكرد ئەگەر رووسیا بریارى نەداى. لیدوانى بەرپرسانى رووسیاش تەئكید لەسەر ئەمە دەكاتەو. شاپانى ئاماژە پێكردنە ئەم ھێرشە سەربازىبەى سووریا-رووسیا دەباوئە لە سېپتەمبەرى ۲۰۱۸ ئەنجامبدرایە بەلام بە ھۆى رېككەوتنى سووچى لە ۱۷ سېپتەمبەرى ۲۰۱۸ لەنیوان پوتن و ئەردوغان، بەھۆى پېشنىارى ناوچەكەى دامالراو لەچەك بەسنورى ۱۵-۲۰ كیلۆمەتر لەسەر ھێلى تەماس كە لە ۱۵ ئۆكتۆبەرى ۲۰۱۸ دەستپېكات، ئەنجامنەدرا. بەپێى رېككەوتنەكە دەبوو توركيا لە ۱۰ ئۆكتۆبەرى ۲۰۱۸ گرووبە جیھادىەكان بكاتە دەروەو و لەچەكە قورسەكان داىان بمالیت، یەكەكانى پۆلىسى رووسى و توركى چاودىرى ناوچەكە بكەن. پاشەكشەكردن بەھەموو ھێزە چەكدارەكان لەناوئاندا تەحریرى شام (بەرەى نوسرەى جاران) و كاركردن بۆ كۆكردنەوئى رینگەى ھاتووچۆى نیوان ھەلب و لازقیە لەرپى رینگەى M4، و نیوان ھەلب و ھەما لەرپى رینگەى نۆدەولەتى M5 پېش كۆتایى ۲۰۱۸ لەو چوارچۆیەدا رېككەوتنى لەسەر كرابوو. بەلام دواى تىپەربوونى دووسال ئەمە جىبەجىنەبوو. بۆیە دەكریت ئەمە مەشروعیەتى دابىت بە ھكومەتى سووریا و رووسیا تا دەست بەم ئۆپەراسیۆنە بكەن. ئىستا توركيا واھەستدەكات رووسیا خیانەتى لێكردوو و دەبەوئیت دەستكەوتەكانى لېسېنیتتەو كە لە باكوروى رۇژئاواى سووریا لە بەرامبەر گۆرپنەوئى بە سێ ناوچەى ئارامى دىكە دەستى كەوتوو. ھێزەچەكدارەكانى ئۆپۆزسیۆنى سووریا لە ھەندىك ناوچە بەتایبەت لە شارى ستراتىژى ھەلب چوونە دەروەو. توركيا ترسى ھەبە كە سووریا و ئىران، سنورى رېككەوتنى سووچى تىپەرىن و بەردوام بن لە ئۆپەراسیۆنە سەربازىبەكان بۆ گرتنەوئى ھەموو ئەوناوچانەى كە لەژێر دەستى ھێزەكانى سەربەتوركیان. بۆیە توركيا داوا لە رووسیا دەكات كە ئىران و سووریا بوەستىنیت یان رینگە لە توركيا نەگریت بۆ ئەوئى بىانۆهستىنیت. بەلام ھەرچۆنىك بىت تەدەخولى راستەوخۆى توركيا لە ئۆپەراسیۆنىكى سەربازى راستەوخۆ لە دژى سوپای سووریا، دەیخاتە شەرىكى راستەوخۆو لەگەل رووسیا كە ناتوانیت دەستبەردارى بالادەستى خۆى بە سەر سووریا بىت. ئەمەش دەبیتە ھەرەشە بۆ سەر ھەموو ئەو تىگەىشتنەئەى كە لەگەل رووسیا ھەبەتى. لەناویشیاندا تىگەىشتنەكان سەبارەت بە ناوچەكانى رۇژھەلاتى فورات و عەفرین و ناوچەكانى دىكە لە باكوروى سووریا. بەبى مسۆگەرکردنى سەرکەوتنى مەیدانى لەم

رووبەروبوئەوئەبەدا، بەتایبەت كۆنترۆلى رووسيا بەسەر ئاسمانى سوورپاوه دەبېتە ھۆى ئەوئەى كە رووسيا زياتر ئۆپزسىۋنى سوورىي سەربەتوركا پەراۋىز بخت و ئۆپزسىۋنى دىكەى دوور لە توركا بەھىزىكات لەوانەش ھىزەكانى سوورپاى دىموكرات كە توركا لە سوورپا بە تاكە دوژمنى سەرەكى خۆى دەيزانىت. دواترىش دەبېتە ھۆى پەراۋىزخستنى رۆلى توركا لە چارەسەرى كېشەى سوورپا و كەمكردنەوئەى رۆلەكەى لەدوای قۇناغى چارەسەرى. ئەم پىشھاتانە دەبنە ھۆى ئەوئەى توركا بىرلەوئەبكاتەوئە بگەپتەوئە باوئەشى ئەمريكا بەلام، گەرئەوئەى توركا بۇ ئەمريكا لەم حالەتەدا لە مەوقىعەىكى لاوازەوئەى. سەيربوو كاتىك توركا داواى لە ئەمريكا كرد سىستىمى پاترىۋت لەسەر سنورى سوورپا دابنىت كە دەزانىت ئەمريكا ئەمە رەتدەكاتەوئە مەگەر لانىكەم توركا ھىنانى سىستەمى S400 ھەلبوئەشىنئەتەوئە و پارچەكانى بكاتە سكراب و بىخاتە مەخزەنەكانەوئە.

بەنابردنى توركا بۇ ناتۆ

زۆرىك لە شارەزاىان پىيانوئە توركا داواى پىشتگىرى ناتۆ دەكات ئەگەر رووبەروبوئەوئەى فراوان لە باكورى رۆژئاواى سوورپا روویداو رووسپاش بوو بە بەشىك لە شەر. لەوئەتەدا توركا داواى ئەكتىفكردنى ماددەى 5ى پەيمانى ناتۆ دەكات. بەلام زۆرىك لە توركا پىيانوئەى كە تەدەخولى سەربازى راستەوخۆى ناتۆ رووبدات. ھىچ پەكك لە ئەندامانى ناتۆ وەكو دوژمنىكى ستراتىژى سەيرى رووسيا ناكەن. جگە لەوئەش، پىيانوئەى توركا رووبەرووى پەلاماردان بوپتەوئە تا ھاوپەيمانەكانى تەدەخول بەكەن بەلكو، توركا ھىرشى كردۆتە سەر دەولەتلك كە ئەندامى نەتەوئەپەكگرتوئەوئەكانە و خاوەن سەرورەى. ھەرئەوئە پال تەحرىرى شام (بەرەى نوسرەى جاران) كە لە ۳۱ ئاپارى ۲۰۱۳ لەلايەن ئەنجومەنى ئاسايشى نئودەولەتى كە وەكو رىكخراوئەىكى تىرۆرىستى ناسىنراوئە. تەنانت پىناچىت ئەمريكا كە توركا پىشتى پىدەبەستىت بچىتە ناكۆكى چەكدارىبەوئە لەگەل رووسيا. ئەوئەى چاوپەردەكرىت ئەمريكا فشارى زياتر لە رووسيا بكات كە نەرمى زياتر پىشانىدات لە چارەسەرى سىياسى كېشەى سوورپادا. بەتایبەتئەش تىگەبىشتنى ئەمريكى-رووسى لەسەر ئاستى دايارىكراو لەسوورپا ھەپە. بە لەبەرچاوكرتنى قەبارەى ئەوئەول و تەنازولانەى توركا پىشكەشى رووسپاى كردوئە بۇ دوورخستتەوئەى دەرئەنجامەكانى خستتەخوارەى فرۆكەى رووسى لە ۲۴ى نۆفەمبەرى ۲۰۱۵، لەوئەتەدەگەين كە قورسە بۆتوركا لە سوورپا رووبەرووى رووسيا بېتەوئە. لەبەردەم ئەم دەرھاوئەبىشتانەدا ئەردوغان ناچار دەبىت ملكەچ بىت بۇ حساباتىكى نوئ لەگەل پوتن وەك لەوئەى لەسەرخاكى سوورپادا بەر لىدانىكى كوشندە بەكوئەت.

مەترسى لەپەكگەبىشتنى نوئى توركا-رووسيا لەسەر حسابى كورد

كاتىك قسە لەسەر ئەگەرى تەسفىەى حسابى نئوان توركا و رووسيا دەكرىت لەبەرھۆكارى لۆژىكى ئەوئە دېتە خەپالمان كە دەكرىت ئەمە لەسەر حسابى كورد بىت لە ناوچەكانى رۆژھەلاتى فورات. رووسيا لەوئەتەدەكات كە ئامانجى سەرەكى توركا ناوچەكانى رۆژھەلاتى فورات و كۆتايھىنانە بە ئىدارەى خۆسەرى و ھىزەكانى سوورپاى دىموكرات. بوونى ھىزى زياترى توركا بە تەنسىق لەگەل رووسيا، دەبېتە ھۆى لاوازبوونى زياترى نفوزى ئەمريكا لەو ناوچانەدا و رەنگە بېتە ھۆى تىكچوونى زياترى پىوئەندىكانى ئەمريكا و توركا. ئەمە دەبېتە ھۆى كەمكردنەوئەى ئەگەرى دووركەوتنەوئەى توركا لە رووسيا و نىكبوونەوئەى لە ئەمريكا. ھەرئەوئە دەبېتە ھۆى فشارى زياتر لەسەر ھىزەكانى سوورپاى دىموكرات و ئىدارەى خۆسەرى بۇ ئەوئەى بەمەرجهكانى رووسيا-سوورپا رازىبىن لە چارسەرکردنى مەلەفى ناوچەكەدا. لەراستىشدا زانىارى ھەپە كە رووسيا لەگفتوگۆكانىدا لەگەل توركا ئامادەى پىشانداوئە بۇ گفتوگۆكردنى جۆرىك لە پەكگەبىشتن سەبارەت بە كۆبانى، عەبن عىساو ناوچەكانى دەوربەرى تەلنەمر. لە كاتىكدا كە توركا تەركىزى لەسەر ناوچەى دىرىك و خۆرھەلاتى قامىشلۆپە بۇ ئەوئەى بگات بە كىلگە نەوتىەكان و برىنى پەيوئەندى نئوان رۆژئاوا و باشورى كوردستان و گەمارۆيان بدات، بەلام رووسيا بە لاپەنى توركى راگەياندوئەوئە كە ئەم ناوچەپە لەژىر نفوزى ئەمريكىداپە و ناكرىت برپارى لەبارەوئە بدات.